

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetško ljudstvo.

Izhaja vsak petek.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravištvo lista je v „Národní tis-
karni“ v Tavčerjevi hiši „Hotel Europa.“

Domače stvari.

— (Iz Materije) v Istri se nam piše 31. marca. Ne zdi se mi nepotrebno nekoliko razjasniti o zadevah zavarovalne banke „L' Unione“; oziraje se na poročilo z Notranjskega v št. 73 vašega cenjenega lista.

Blizu 5 mesecev je, kar so prišli agenti nekega italijanskega zavarovalnega društva „L' Unione“ v Materijo in tukaj zelo agitovali. S pričetka jim nij nič kaj se ponesla njih agitacija, ker ljudstvo je uže večkrat od potovajočih takovih agentov bilo opeharjeno in torej se mrzle vode balo kakor dete, katelega je enkrat krop oparil. Komaj na prigovarjanje g. K. je ljudstvo zajelo potrebne poguma, da je tem agentom zaupalo svoje drage novce; in šlo je potem ko da bi mazano bilo, ker agenti so istinito jako nizke premije zahtevali, n. pr. poslopje krito z opekami po 1 gl. 60 za 1000 gl. in po 4 gl. za 1000 gld. s slamo krito. Bolje pametni kmetje pa le se nijso dali premotiti sirenskemu glasu teh agentov ter so vedno boljše dvomili nad sladkim prigovarjanjem, ker so hladnokrvno opazovali delovanje teh agentov. To je trajalo do zadnjih dni svečana. Z nenadoma je od c. k. okrajnega glavarstva v Volovskem županiji došla vest, da zavarovalno društvo „L' Unione“ za Avstrijo nij koncesijonirano, da se ima agentom vso agitovanje prepovedati; in ako kljubu temu agitirajo, da se imajo političnim gosposkam izročati za kaznovanje.

Županija v Materiji je pa med tem uže davno opazovala agitovanje tujcev, le proti njim postopati nij mogla, ker agenti so se

sklicevali na vladno avtoriziranje in so celo rudeče razglase na vogle prilepili, da je „L' Unione“ avtorizirana s cesarskim dekretom dne 23. aprila 1874! Žandarmom pa, kateri so jih po pooblaščenji prašali, so se odrezali, da oni hodijo le kot agenti po svetu, torej ne nosijo avtoriziranje soboj po svetu, marveč, da generalno vodstvo ima v rokah ono avtorizacijo, katero jim je poverenje izdalo.

Vsi ti slučaji in še mnoge družih, katerih tu objaviti nij mogoče, bili so županiji v Materiji vodilo proti tem agentom energično postopati, ker sum je bil opravičen, da marsikaj pri njih nij v redu. Nameravalo se jih je v njihovem stanovanji nenadoma obiskati ter tako vir daljnega neopravičenega delovanja zamašiti. A po naključbi (?) so jo agenti isto jutro, ko se je nameravalo to storiti, iz Materije pobrisali v Bolzet in komisija morala se je z dolgim nosom vrniti. Drugo jutro pa je pred županijo bil z debelimi črkami pisani razglas prubit, naj si sleherni varuje poškodovanja po agentih zavarovalne banke „L' Unione“, ker to društvo nema koncesije za Avstrijo in da tem agentom je prepovedano novih zavarovalnih pogodb sklepati. Na to se je, ko da bi trenil, razlegal glas, da oni agenti so sleparji, da so toliko ljudi za krvave groše sleparili in bog vedi še kaj. Ko mravljinci so vreli ljudje k upnji s zavarovalnimi pogodbami v žepu in prosili, naj bi se jim pomagalo, da novce nazaj dobé, ter so pogodbe županu izročili.

Na četrti dan potem je pa prišel k županu oni agent, kateri je naletel (!), osem-

najstletni mladenič, kateri je morda izmed vsemi njegovimi tovariši najbolj nedolžen je začel župana ozmirjavati, kako da se je podstopil od zavarovancev pogodbe pobirati ter je v sveti jezi na župana prav golobrado zarezal. Revež se je županu skoro smilil, a a ko nij bil v stanu potnice pokazati ali sploh se legitimirati, nego samo s poverenjem njegove „Direzione generale di Udine, Belluno ed Illirico“, položil mu je župan roko na ramo ter mu djal: jaz vas ne aretiram, ampak kot omikano osobo in ker ste italijanski državljani vam dovolim v vašem stanovanju bivati, dokler c. kr. okrajna gosposka o vas odloči; stanovanja pak ne smete zapustiti, ker v 48 urah boste vedeli pri čem ste. — Prijatelju golobradcu pak je to bilo „consilium abeundi“ und man sah ihn nimmer wieder! — Zdaj je pred županijo drugi razglas pribit, iz katerega je razvidno, da c. kr. deželna vlada ne more pomagati onim, kateri so svoje novce v Italijo poslali; in ako pogoré in ne mogó zadobiti odškodovanja, da bodo morali se pri italijanskih sodnijah pravdati, ker jih c. kr. uradi ne mogó braniti, dokler „L'Unione“ ne zadobi koncesije v Avstriji, kar toliko pomeni, ko: dokler „L'Unione“ ne položi v Avstriji primerno kavicjo za spolnovanje zavarovalnih pogodb. Sicer je pa agentom tega društva prepovedano novih zavarovanj sklepati pod zamudo kazni od 5 do 200 gld. ali primerne zapora. — Evo vam, zakaj nij več videti agentov društva „L'Unione“ in kako je opravičen sum proti zavarov. italijanski; a bolj je jasna menim pa, da vam je gotovo ta stvar. Nejasna pa utegne biti marsikomu vest (ne vem ako je resnična?) da je vlada celo tudi vojno brodovje pri tem društvu zavarovala. Verovati je lahko temu glasu, ker vlada bi si vedela slučajno zádostenje zadobiti, ako nastane kak prepír iz njenih pogodb. Ubogi kmet pa bi moral v Rim romati! . . . Krasno mesto to — a po denarje si ne bi upal tje iti!

— (Pismo na óni svet), ne vemo ali v nebesa ali kam drugam, pošilja učena c. kr. sodnijá v Kranji, ko v „intelligenclatu“

v „Laib. Ztg.“ nekemu, a uže umrlemu na znanje daje, da mu je dr. Mencingerja za kuratorja postavilo: Vom k. k. Bezirksgerichte Krainburg wird dem im Inquisitionshause in Laibach verstorbenen Johann Krempester von St. Martin bei Zirklach bekannt gegeben. etc.

— (Iz Šoštanjskega okraja) se nam piše 5. aprila: (Volitev deželnega poslanca.) Uže meseca oktobra se je odpovedal poslanstvu pokojni naš poslanec pl. Adamovič, a volitev novega poslanca je še le zdaj razpisana. Po ukazu c. kr. namestnije v Gradcu imajo meseca aprila izvoljeni biti volilni možje, 9. maja pak je v Slovenjem Gradcu volitev deželnega poslanca za okraje Slovenji Gradec, Marenberg in Šoštanj. Namestnija je sedaj odločila, da bodo volilni možje na novo izvoljeni. Zato opozorujemo vse narodnjake tega volilnega okraja, naj se o pravem času podvzajajo in se ne dajo prehiteti od protivnikov pri volitvah volilnih mož. Sicer pa smo popolnem preverjeni, da bode tudi pri tej volitvi zmagal narodni kandidat kljubu marenberžkim nemškutarjem. Samo to želimo, da se skoraj razglasi narodni kandidat in da se kandiduje mož, do katerega imamo zaupanje. Pri dosedanjih volitvah je bil razloček med nemškutarskim in narodnim kandidatom samo za malo glásov in naša zmaga je le mogoča pri največji slogi. Kdor tedaj neče, da bode naš okraj zástopan po kakem Schmidu iz Marenberga ali enacem možu, naj ne dela razpóra v domačem taborji s pretiranim klerikalstvom.

— (Iz Maribora) se nam piše: Javni zbor vinorejcev in vinskih krčmarjev bode v soboto 11. aprila dopoldne o 10. uri v Götzovi dvorani v Mariboru. Predmeti zborovanja so peticije do državnega zbora in do ministerstva poljedelstva, financ in trgovine, zadevajoče: 1. ponarejevana vina, 2. postavljenje priseženih vinskih mešetarjev, 3. uredjenje užitnine in 4. napake pri prevažanju vina na železnicah. Gre tukaj za važne interese. Da se varujemo in pospešimo, smo ta javni

zbor sklicali. Častiti vinorejci in vinski krčmarji so vljudno vabljeni v prav obilnem številu priti. Kolikor živejše bode udeleževanje, toliko gotovejše smemo pričakovati izpeljavo svoje pravične stvari.

— (Iz Metlike) se nam piše: Gladne 2letne kuge je vendar enkrat konec. Obravnava bo pokazala, koliko je škode storila. Nekateri se ve so imeli dobička od nje. Tako je na tem nezmotnem svetu. Kedaj vendar odide kordon? Občine si žele živinskih sejmov, ne pa, kar nij več potrebno. — Zdaj imamo zopet silno sušo, več občin je brez vode, dan na dan jo vozijo reveži po več ur daleč iz Metlike. Pozor gospod referent, pozor gospodje okrajne cenilne komisije v Črnomlju.

— (O d l i k o v a n j e). Štajerska kmetijska družba je pri svojem zadnjem občnem zboru zaradi zaslug v kmetijstvu se sreberno svetinjo odlikovala Filipa Kodermana, učitelja v Sternsteinu pri Celji, Franca Sijanca, nadučitelja v Negovi in Franca Zupanca, župnika pri sv. Nikolaju pri Slovenskem Gradcu. Darila po 20 gl. v srebru so tudi dobili: Vincencij Kocmut, nadučitelj pri sv. Mariji v Puščavi, Ivan Novak, nagornjak pri Ljutomeru, Mihael Žniderič, vincar v Radomerji pri Ljutomeru, Ivan Klenovšek v Ločah, Matija Freisteiner v Dramljah in še nekateri drugi.

— (Iz Šmartina pri Litiji) se nam piše: Kakor se zdaj sploh kaže, bode letošnja létina dobra, breskve na solnčnatih krajih uže cvetó. Le žalibog, da bolezni posebno med otroki tukaj in v okolici hudo razsajajo, posebno škardlatinka. O hujskanji zoper konfesionalne postave pri nas nij ničesa slišati, kajti naši duhovniki so v tem obziru, kakor sploh, še precej pametni in previdni.

— (Ljutomersko učit. društvo) ima v četrtek, 16. t. m. svoj občni zbor.

— (Toča v spomladi.) Iz Št. Rupert na Dolenjskem se nam piše 2. aprila: Uže več dnij je bilo pri nas jako lepo vreme. 1. aprila pak je bila cel dan nenavadna soparica, zvečer je začel dež iti, bliskalo se je

in grmelo in kakor oreh debela toča je naletavala, ki je kmalu zemljo pobelila. To vse je trajalo nad četrt ure. Točna zrna so večjidel na pol mehka na tla padala. — Dežja smo bili uže zelo potrebni, ker je zemlja bila uže zelo osušena. Delo na polji in vinogradih je letos prijetno, a delavcev nam manjka. Pričakujemo in upamo letos dobre letine.

— (Iz Rajhenburga) se nam 2. apr. piše: Včeraj je pri nas močno grmelo in bliskalo se, potem smo imeli pohleven dež. Ljudstvo upa dobre letine.

— (Iz Bizeljskega) se nam piše: Vino je pri nas zelo po ceni, a žito je drago.

— (Druga sesija porotnih obravnavanj) se bode pri c. kr. deželni sodnji v Ljubljani začela sredi maja. Mej drugimi obtoženci pride tistikrat na vrsto tudi Anton Petavar po domače Lepi Tonček, ki je okrog Ribnice, okrog Doba in drugod po Slovenskem pokoro delal, kloštre zidal, s papežem si dopisaval, z materjo božjo se pogovarjal ter stare in mlade tercijalke „gajžlal“, recte ljudi neusmiljeno sleparil. Tega vrlega poštenjaka so naši klerikalni listi („Novice“ in „Danica“) po tem, ko ga je bil „Slov. Narod“ opisal, prav pogumno branili; ko bi bil farovski list takrat uže izhajal, bi bil, vedno trpeč na perijodični duševni suši, za „Lepega Tončka“ gotovo napisal par listkov ali vvodnih člankov. — Preiskava je pa dokazala, da je Lepi Tonček osleparil blizu 70 ubogih ljudi, posebno žensk. Končno obravnavanje zoper njega bode najbrže trajalo ves teden, ker je nad 70 prič povabljenih, mej njimi tudi mnogo fajmoštrov in kaplanov. Ker bode obravnavanje gotovo zanimivo, bomo ob svojem času o njem obširno poročali.

— (Slovenski poslanec g. Pfeifer) je v državnem zboru predlagal, naj vlada ustanovljenje kmetijske šole na Dolenjskem po vseh močeh podpira. Ta predlog je bil podpiran.

— (Požar.) Strašen požar je zgornještajerski trg Kamern popolnem vpepelil. Deset ljudi je zgorelo.

— (Požar.) Iz Šoštanja na slovenskem Štajerskem se nam piše 5. aprila: Po stari, pa prav neumni navadi so tudi pri naši farni cerkvi na velikonočno nedeljo streljali z možnarji, da se je zemlja tresla. Popoldne ob 4. uri, ko so minole večernice in so fantje strel za strelom sprožili pod lipo pred farno cerkvijo sv. Mihajla, nasproti leseni sè slamo pokriti pristavi mežnarije, začela je goreti pristava in precej potem tudi farovška pristava. Obe sti do tal pogoreli, samo živina se je dala rešiti. Največja nevarnost pa je bila za farno cerkev, katera ima star v gotiškem slogu zidan visok stolp. Veter žene plamen proti cerkvi in streha stolpa se užge na enem ogalu. Pogumni možje so hiteli pod streho stolpa, ter v dimu in plamenu odsekali kos strehe, kateri je gorel. In tako se je ohranil stolp in cerkev. Brizgalnice iz trga so prihitele, kar se je dalo in pripomagale, da ogenj nij segal na bližnji farovž in farno šolo. Ljudstvo se je silno hudovalo, zakaj se kljubu tolikim nesrečam še vedno ne zabrani streljanje, katero je posebno o velikonočnih praznikih navadno in uže dosti požarov prouzročilo.

— (Nesreča.) Z Notranjskega se nam piše: Včeraj se napotita dva dečka iz Nemške vasi v farno cerkev Slavinsko, da bi onda z ragljo boga strašila. Grede zagledata ob cesti dva čoka, katerih eden je bil družemu povprek položen. Pozabivši raglanje naredita si gugalnico, sedeta vsak na en konec čoka, ter jameta gugati se. Ko pa eden skoči raz čok, izgubi drugi ravnotežje, se zvrne na tla, čok se zvrne nanj, baš na glavo, s tako silo, da je takoj mrtev obležal. Pajdaš njegov to videvši, zbeži. Stoprv pozno so prišli ljudje in našli mrtveca pod čokom sè zmečkano črepinjo. Odvalili so čok raz njega, a mrtveca pustili na mestu, da je prišla komisija.

— (Zanimiva najdba.) Z Rake na Dolenjskem se nam piše: Martin Zorko v Ardrovu pri Raki je 2. aprila mislil kakih 5 sežnjev od svoje hiše nasproti veže orehovo drevo vsaditi. Pol sežnja v zemlji najde dva velika čudno narejena lonca s človeškimi

kostmi. Lonca sta bila s kamenitimi ploščami obdana in obzidana. Zraven loncev je bil en komolec dolg meč, podoben sulici, poleg pa oklepje 3 do 4 palce dolgo in 3 palce široko, s čudnimi železnimi črkami. Plošče so bile po straneh obzidane. Kmet se je bil tako ustrašil, ko je to našel, da je popustil kopanje in zbežal, mislil je namreč, da je hudič to zakopal.

— (Tepež). 29. pr. m. sta se dva fanta v Ljubljani na dolenski cesti skregala in tepsti začela. Na zadnje prvi družega z žepnim nožem v zadnjo desno oplato tako sune, da je takoj zlo krvaveti začel in so ga z vozom na dom peljati morali. Zločinca je ugrabila policija.

— (Iz Kroke) se nam piše slučaj zanimiv za živinozdravnike. Pes g. F. Pirca je bil od 2. marca t. l. do 3. aprila, to je 32 dni in noči brez vsega jedila in pijače po naključbi in nevedoma zaprt. Ko so ga našli pride ves omamljen, komaj da je bil še živ, h gospodarju in omahne na tla. Vendar je pa do danes uže toliko dober, ker po malem mleku dobiva, da bo ostal. Star še nij eno leto, pa je uže toliko skusil.

— († Martin Pajk,) župnik „pri devici Mariji v Polji“ pod Ljubljano je 1. aprila zvečer po kratki pljučni bolezni umrl. Ranjki, brat okrajnega glavarja Pajka, je nad 30 let bil župnik v Polji.

— („Vrtec“) je v zadnji številki prinesel zopet veliko kratkočasnih in podučnih sestavkov za menje odraslo slovensko mladino, zadaj pa tudi porcijo za naše stare trdobočne slovničarje. Mi si ne moremo kaj, da ne bi tega lista, ki je i po obliki i po sedržaji izvrsten, priporočali staršem in sploh šolskim prijateljem, naj se v obilnem številu naročé na-nj. Naroča se v Ljubljani pri uredniku gosp. učitelju Tomšiču, št. petersko predmestje hiš. šte. 15.

— (Umrlo je v Ljubljani) meseca marca 122 osov, od teh 65 možkega, 57 ženskega spola.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Ogerskemu zboru ima predložena biti tudi zakonska osnova o novi volilni postavi, ki je uže izdelana.

Vnanje države.

Italijanski minister Minghetti skuša, kakor se iz Rima piše, Sella v kabinet spraviti. V financah je Sella najrazumnejši mož cele Italije in politično misleči možje bi njegov vstop v ministerstvo z velikim veseljem pozdravili. Se ve da bi mu moral Minghetti svojo listnico izročiti.

Španjski alfonzistični in republikanski listi se prepirajo zdaj, o prav neugodnem času, čegava je bodočnost. Oba dela si jo prisvojujeta. Zmago prvega dne je glavni republikanski list „la Discusion“ praznoval kot zmago republike čez monarhijo. In res, ako se Serrano vrne kot zmagalec, se bode težko dal zapeljati, da bi svoje mesto kakemu drugemu prepustil, pa stopil v njegovo senco.

Karlistom je dovolj, da jih imajo le kake dve uri za zmagalce. Zdaj razširjajo govorico, da je nadvojvoda Albreht iz Avstrije skrivaj prišel med nje, in da vodi bitko. Tako govorjenje je preneumno in se samo na laž stavi.

Govor poslanca Nabergoja za ponizanje cene soli

v državnem zboru 29. marca.

(Ko sta govorila poslanca Mendelsburg in Bärnfeind, naj bi bila sol cenejša in naj bi se zopet prodajala tudi živinska sol, vstane tudi slovenski poslanec Nabergoj in govori:)

Ker so čestiti gospodje predgovorniki o tej zadevi dobro govorili, dovoljujem si, le še nekaj kratkega pristaviti, ker je ravno **sol** jako važna stvar v celem gospodarstvu.

Avstrija ima solno ozemlje 420 kvadratnih milj. Ona je na soli naj bogatejša dežela, pa vendar je za avstrijske podložne sol naj dražja. Stroški za sol zadevajo tedaj hudo ubogo prebivalstvo, posebno v kamenitih in nerodovitnih okrajih na Krasu. Znani so mi celo slučaji, da so ubožne družine po cele tedne morale jedi neslane

jesti, med tem ko se je na istranskih obalnih večkrat po več tisoč centov uže narejene erarne morske soli v morje zmetalo. (Klici: Čujte!)

Tudi živini je sol za življenje tako rekoč potrebna. Ona pospešuje redenje in prebavljenje, pomnoži kri, in torej tudi meso in mast.

Odkar se je l. 1868 živinska sol odpravila, so se živinske kuge pomnožile in se je meso podražilo. Iz teh razlogov se je več deželnih zborov obrnilo na slavno vlado, naj ceno soli zniža, in naj posebno zopet dovoli napravljanje in prodajanje živinske soli. Tudi se je stavilo v tej zadevi v državnem zboru uže več resolucij. Ko bi se cene znižale, bi se gotovo soli toliko več porabilo, da bi se dohodki le malo ali celo nič ne znižali. Dovoljujem si slavno vlado prositi, naj ceno soli kar prej moči izdatno zniža.

Ob enem si dovoljujem slavno vlado opozoriti, naj solni monopol čisto odpravi. Ako reforma direktnih davkov po nazoru vlade postane zakon, ki bi, ako bi se odpravil pridobitni davek, ki bi se pobiral od solne obrtnije in hišni davek, ki se pobiral od hiš, kjer se sol pripravlja, dalje pridobitni davek, ki se ima vpeljati, ko bi uže sol ne dajala večjih dohodkov, dovoljno zadostenje dal financam, med tem, ko brez tega sedanji veliki stroški za režijo in nadčuvanje kontrebande velik del monopolnih dohodkov požró.

Drugi govor dr. Vošnjakov za slovenske srednje šole

(v državnem zboru 28. marca.)

(Konec.)

Jaz nahajam v špeciálnem sporočilu ministerstva za kult in nauk za leto 1873, da je gimnazijo v Kranji leta 1873 obiskovalo 73 učencev, in da obiskovanje te gimnazije vedno raste, kar je dokaz, da jo učeča se mladina iz Kranjske okolice in s cele gorenjske strani obiskuje. Proti temu bi lahko navedel gimnazijo v Kočevji, ki šteje samo 19 učencev. Zakaj se ne govori

o tej gimnaziji, da je nepotrebna, zakaj se ravno trdi, da slovenska nižja gimnazija v Kranji svojih dolžnosti kot učilišče ne izpolnjuje? — Sploh moram včerajšnjega gospoda govornika in tudi slavno vlado opozoriti na letno sporočilo naučnega ministerstva od l. 1873, iz katerega se vidi, da je na onih učiliščih, ki sem jih včeraj imenoval, zares večina učencev slovenske narodnosti.

Na gimnaziji v Ljubljani je od 383 učencev njih 314, ki so slovenske narodnosti. Učni jezik pak je nemški. Na gimnaziji v Gorici je 120 Slovanov, 117 Italijanov in samo 19 Nemcev, pa vendar je, kolikor vem, učni jezik nemški. Na gimnaziji v Celji študira 191 učencev; od teh je 136 Slovencev, samo 52 pa Nemcev, a vendar je tudi tukaj učni jezik nemški.

Gimnazija v Mariboru šteje 235 učencev, med temi 151 Slovencev in 81 Nemcev, a vendar je nemški učni jezik.

Na gimnaziji v Novem mestu je vpisanih 105 učencev. Od teh jih je 97 slovenske, a samo 8 nemške narodnosti, in vendar se povsem le nemški jezik za nauk rabi.

Na gimnaziji v Kranji študira, kakor sem uže omenil, 73 učencev, kateri vsi pripadajo slovenski narodnosti. Jaz sem včeraj mirno in stvarno iz narodnih, pa še boljše iz pedagoških razlogov naglašal potrebo, naj bi se vsaj v spodnjih razredih srednjih šol slovenski jezik kot učni uvedel. Niti gospod včerajšnji govornik, niti specialni poročevalec nij ničesa omenil, da bi moje razloge ovrigel. Gospod specialni poročevalec se je na to skliceval, in jaz moram to zares sofistiko zvati, da pri drugih resolucijah nij nijena narodnost imenovana.

Pri resolucijah tikoma srednjih šol res nij nikjer kaka narodnost imenovana; opozorujem ipak na dvanaajsto resolucijo. Tam se bere (bere):

„Vlada se pozivlje, naj za to skrbi, da se uredi učni jezik na učiteljskih izobraže-

vališčih v Lvovu, Stanislavu in Tarnopolu na način, ki odgovarja potrebam rusinskega prebivalstva po smislu državnih osnov. postav.“

Tedaj je celo med temi resolucijami ena, v kateri je narodnost imenovana. Jaz bi bil gospodu specialnemu poročevalcu priporočil, naj se o naših razmerah poprej poduči, kakor sploh opazujem, da ste, gospoda moja, o naših razmerah slabo podučeni; da zato za nas neugodno sodite, ker se opirate vedno na enostranske in navlašče zato narejene ugovore, namesto da bi prodrli v jedro stvari in da bi poizvedeli, ali je sé stvarjo zares tako.

Gospoda moja! Ako bode večina direktno voljenega državnega zbora po takih potih hodila, kakor jih misli zdaj nastopiti, potem naj se nikdo ne čudi, ako izgubite simpatije med onimi narodi, ki so uže izprva strahom sprejeli postavo o direktno voljenem državnem zboru, ki so pa ipak v to slavno zbornico stopili, nadejaje se, da se bode na njihove želje oziralo. Ne čudite se, ako to sočutje gine, ako boste, gospoda moja, osamljeni in ako tla med vsemi sodržavljeni izgubite. Čemu nam bode politična in religiozna svoboda, **ako nas tlačite v narodnem obziru?** Ali pak si morebiti oni pogum, ki se vam je bil izgubil pri glasovanji o jezuitovski fakulteti, hoče danes lovorjev nabrati **v boji proti slovanskemu narodu?** Ta boj je nevaren boj, ki bode končno koristil le reakciji in absolutizmu.

Zato pa vas prosim v vašem ter našem interesu: **bodite pravični a ne uničujte zaupanja**, ki se vam je od naše strani dajalo. Spominjajte se besedij nj. Veličestva: „Enake pravice, enaka bremena!“ Ne nakladajte nam samo bremen, dajte nam tudi pravice naš delež. (Odobranje na desni.)

Gospodarske stvari.

Našim gôrnikom.

(Piše Blaže Pernišek.)

(Dalje.)

Za renskimi rizlecom in za tramincem smatra vinstveno slovstvo trtno pleme, katero najnovejše čase v ogromnej meri državljskih pravic dobiva po našem carstvu; da, celo tudi po Sloveniji mu gôrniki radostno odpirajo vrata, koder se ta naseljence splošno izvrstno vede.

Laški rizlec

namreč nam zagotavlja sijajno bodočnost.

Baje iz Šampanije se je 2. polovico 18ega stoletja začelo hitro širiti to pleme.

Ta trta je jako rodna in daje zelo močno vino. Maščobe in boketa pa ima malo.

Legajo ji mora biti gorka, ker ne spada k zgodnim sortam. Koder šipon (beli) dosti zori, ondot tudi za laški rizlec nij prepozna letina. Vsak gornik naj si dobro za ušesa zapiše, ka laškega rizleca se ne sme saditi po tacihi legah, katere so vetru na razpolaganje, ampak zatišje mu je ljubo, kajti grozdje tega plemena ima jako dolge peclje. Baš to je povod, da se peclji vijó — in zato grozdje prerado slabo postaja. Ta napaka se daje odstranovati tudi s tem, da trto nizko odgojemo. Pa tudi zorenje tega plemena treba z nizkim obrezavanjem podpirati, da se več gorkotnih žarkov od razgretih tal odbija v grozdje. (Domače pravimo: „da bolje soni od zemlje“, posebno od kamenitih tal.) Obrezuje pa se lahko na reznike, ali pa tudi na šparone.

Peščena, lapornata topla in suha zemlja mu je najbolje po godu, ker dosti gorkote in zraka vá-njo dobaja. Pa tudi ilovnatih tal ne zametuje, le da rahljati je treba često. Kakor žlahtnina, tako tudi laški rizlec zahteva gnojno zemljo.

Ker precêj pozno zeleni, torej se prav malo boji pomladanskih mrazov. Pa tudi hudej suši se kar nič ne klanja, naj solnce rjavi grozdje, kakor hoče.

Uže po severnih krajih so jako zadovoljni s to trto, še ugodniše podnebje pa je vsakako po Sloveniji. To dokazujó štajerski Slovenci.

Slovenci! le mnogo pozornosti obračajmo na laški rizlec, ker bogato rodi in izvrsten je njegov proizvod.

Letos sem poslal domov na Dolenjsko več tisoč najslavniših trtnih plemen, mej njimi tudi mnogo laškega rizleca.

Ker se narod prepriča o izvrstnosti teh in drugih plemen, potem mi gotovo marsikdo poreče, ka moje pisanje nikakor nijso prazne kvante.

(Dalje prih.)

— Za gospodarje. Nij ga skoraj sadeža, ki bi kmetu trud tolikanj povrnil, kakor sejanje sladkorne pese in cikorijske korenine. V deželah, kjer se gospodarji umno pečajo z njenim pridelovanjem, je gospodarstvo tudi jako razeveteno. Tako na Nemškem, posebno okoli Magdeburga, tako na Češkem, ki je v gospodarstvenem in obrtniškem obziru prva dežela v Avstriji. Pa saj nij čudo, kajti pesa koristi na dve strani: 1. Zboljšuje zemljo. Zemlja se ne boljša samo z močnim gnojem, ampak tudi še posebno s tem, da se globoko in pridno obdeluje; da se jej odpravljajo škodljivi plevel, ter da se pametno na njej vrste sadovi in setve. Sladkorna pesa posebno zahteva, da je treba paziti na vsa ta pravila umnega kmetovanja. Torej vidimo, da po tistih krajih, koder se pametno sadi sladkorna pesa, kmetijstvo napreduje in cvete, ter da zemlja daje mnogo mnogo več pridelka. Sladkorna pesa torej tudi 2. množi bogatstvo.

Pridelovanje sladkorne pese novce naravnost in nenaravnost množi; nenaravnost, kakor je bilo uže rečeno, s tem, ker potlej mnogo obilnejše rodi zemlja, katera torej dobi tudi večjo vrednost, ker se njena cena sedi po tem, kolikor daje pridelka; naravnost s tem, da našim kmetovalcem daje nov sadež, iz katerega bode zmerom gotov denar.

Toda sem do zadnjih časov se nijso naši gospodarji s pridelovanjem pese in cikorijske skoraj nič pečali, akoravno je naša kranjska dežela v vsakem obziru za to prav ugodna. Še le nekoliko let sem je začelo nekaj kmetovalcev sejati sladkorno peso in cikorijsko, odkar sta namreč gospoda sinova Avgusta Tschinkelna v Ljubljani napravila fabrike za surogatno in figovo kavo, katera fabrika je podružnica podvzetij na Češkem. Ta dva gospoda sta začela saditi sladkorno peso in cikorijsko na lastnih in na v najem vzetihi posestvih. Preveč bi rabili prostora, ko bi hoteli velike dobičke popisovati, ki jih daje sajenje teh dveh sadežev. Zato naj zadostuje, ako omenimo, da ako je le količkaj letina, se pridelala na enem oralu 300 do 400 centov pese ali 250 do 300 centov cikorijske; cent pese po 55 kr., cikorijske po 1 gl. 20 kr. daje pri prvi 165 do

200 gl., pri drugi 300 do 360 gl., delo stane vse skupaj k večjemu 24 do 26 gl., tedaj ostane jako lep dobiček, ker gospoda Tschinkelna razen tega kupita naj bo kolikor hoče sladkorne repe ali cikoriije po ceni, ki jo vsako leto za gotovo postavita, in precej plačata. Ako pa pridelovalec uže za trdno ve, da bode svoje blago lahko prodal, je to gotovo velik dobiček in veliko olajšanje zanj. In to bode manjše in večje gospodarje izpodbujalo. Mi pak mislimo, da le njim dobro hočemo, ako njihovo pozornost obračamo na tako važen in izdaten oddelek gospodarstva.

In s tem se zveže na Kranjskem gospodarstvo z obrtnijo, in le na ta način zamore narodno gospodarstvo do cvetja dospeti. Gospoda Tschinkelna, ki sta za prospeh gospodarstva na Kranjskem tako zavzeta, sta zato vse, kar je potrebno pri pridelovanju pese in cikoriije, spisala v majheni knjižici pod naslovom: „navod o pridelovanju sladkorne pese in cikoriijine korenine“, in sta, kakor nam poročata, pripravljena, poslati jo franco vsakemu posestniku, občinskemu predstojniku, župniku, učitelju itd. v enem ali več iztisih. Ravno tako gospoda Tschinkel povabljata vsakoga, ki ima veselje, naj si ogleda njihno gospodarstvo v Ljubljani ali v Gresupljah pri Šmariji. Tudi dajeta najboljše seme sladkorne pese, katerega je 12 do 15 funtov za oral treba, in je po 30 kr., seme od cikoriije pak, katerega se 6 funtov za oral porabi, in je po 1 gld. 30 kr. funt — vsakomu, kdor ga želi za poskušnjo — zastonj. Gospodarji, ne bodite leni! Poskusite to, ki se vam tako ponuja, sreča vas išče, ne bodite zaspani! Koncem opozorujemo na naznanilo na zadnji strani.

Tržna poročila.

Z Dunaja 4. apr. Kakor oni teden, je bil tudi ta sejm jako zaspan. Žita se je posebno malo prodalo. Pšenice se je prodalo okolo 15.000 colnih centov; cene so bile počez take, kakor oni teden, pri nekaterih sortah pa za 5 do 10 kr. nižje. Prodali so je 7000 colnih centov. Rež je imela malo kupcev, akopram so jo za 10 do 15 kr. cenejše dajali. Ječmena se je več ponujalo nego rabilo, pa je tudi v ceni malo padel. Prodali so ga 3500 vaganov. Koruza je ostala pri poprejšnjih cenah in se je je tudi precej prodalo. Ovsu, ogerskega je jako malo, vzeli so ga skoraj vsega špeku-

lanti, zaradi česa je cena pri centu za 50 kr. poskočila. Cene moke padajo, pa se je ipak ne more nič prodati.

Iz Budapešte 4. apr. Takoj v začetku tedna se je videlo, da se prazniki približujejo. Mirnost v trgovini se ima pripisovati edino le majheni potrebi. Zato pa tudi kupci niso imeli nič prav posebnega veselja; tako se je zgodilo, da je pšenica, katere se je komaj 50.000 centov prodalo, najboljše za 10 kr., slabša pa za 15 do 20 kr. cenejše mogla prodati se. Rež je bila tudi po 10 kr. cenejša, proti koncu pa si je malo opomogla. Prodali so je 8000 vaganov. Ječmena pa se iz začetka po ceni preteklega tedna nij dalo nič dobiti, in so morali kupci za 10 do 15 kr. višje cene privoliti, in so na ta način osvojili si okolo 10 do 15000 vaganov. Koruze se je prav malo pripeljalo; zato so jo morali trgovci po 5 kr. dražje plačevati. Pri ovsu so špekulanti in konsumenti za 10 do 15 kr. več privolili, ker se nij nadejati, da bi se ga kaj dosti še pripeljalo, ker nij vode, v drugič pa tudi zato, ker se zaradi slabega vremena ne da sejati. Prodalo se ga je pa vendar samo 20.000 vaganov na konsumente. Kar se sočivja tiče, so je kupovali le bolje za seme, kakor za jed. Judovski prazniki so bili uzrok, da je bila trgovina slabša. Beli fižol je bil po 5 in pol do 6 in pol gl. Leče je bilo malo na prodaj in je zato po 9 do 10 gl. Pšeno po 8 gl. 40 kr., proso po 4 gl. 95 kr. do 5 gl. 15 kr. Krompirja se je po vseh železnicah veliko pripeljalo, in se je prodajal ogerski po 2 gl. 50 kr. do 2 gl. 80 kr., češki pa po 3 gld. 20 kr. dunajski cent. — Volna je imela ta teden prav živahen trg. Prodalo se je okolo 1000 bal; srednja in slabša sorta po 72, 83, 97, 100 gld., ruska po 152 do 153 gld. cent.

Tržne cene.

V Ljubljani 8. aprila 1874.

Pšenica 7 gl. 10 kr.; — rež 5 gl. — kr.; — ječmen 4 gld. 20 kr.; — oves 2 gl. 90 kr.; — ajda 4 gl. 70 kr.; — prosó 5 gl. — kr.; — koruza 5 gl. 20 kr.; — krompir 3 gl. — kr.; — fižol 6 gl. 60 kr. — masla funt — gl. 54 kr.; — mast — gl. 42 kr.; — špeh frišen — gl. 38 kr.; — špeh povojen — gl. 42 kr.; — jajce po 1/3 kr.; — mleka bokal 10 kr.; govedine funt 26 kr.; — teletine funt 28 kr.; — svinjsko meso, funt 34 kr.; — sena cent 1 gld. 10 kr.; — slamo cent — gl. 75 kr.; — drva trda 7 gld. 50 kr.; — mehka 5 gl. 10 kr.

Loterijske srečke:

Na Dunaji 5. aprila: 64. 58. 11. 65. 16.
V Gradcu 5. aprila: 52. 50. 49. 75. 43.